

טשענאָווער צייטונג

Próbysz Japielloński
Kraków
Sw. Anny

הוצאת: שבועית ארבעה ימים
תשלום: כסף או צ'ק
תשלום: כסף או צ'ק
תשלום: כסף או צ'ק

פרייטאג יארן פרייטאג
רעכענען און געוויינטליך
פרייטאג יארן פרייטאג

הוצאת: שבועית ארבעה ימים
תשלום: כסף או צ'ק
תשלום: כסף או צ'ק
תשלום: כסף או צ'ק

Piątek 31 stycznia 1936

ליכט-צינדען 4.04

פרייטאג, 8 בא' ז' שבט תרצ"ו

KUP LOS!

Spiesz po los!

Wszyscy Szczęści

DO KOLEKTURY

HAFFNA BORZYKOWSKA

ALĘJA 2 TEL. 1913

Sprostowanie.

W związku z szerzącymi się pogłoskami o rzekomem zlikwidowaniu mojego przedszkola, wyjaśniam, że jest to niezgodne z prawdą. Przedszkole prowadzę nadal pod osobistym kierownictwem.

Jednocześnie oświadczam, że z dniem 1. lutego otwieram, prócz zajęć normalnych, dodatkowy komplet gimnastyki i rytmiki dla dzieci od lat 3-7-miu. Polecam się nadal łaskawym względom PT. Rodziców.

Przedszkole

Marji Prejzerowicz—Glewickiej
P. Marji 11, vis-a-vis bramy, parter

פרייטאג = זאל

גאסטשפילען פון די וועלט - בעריהמטע אפערעטען קינסטלער

ווערן

האניצווסקה ברייטנאג

פרייטאג, דעם 31 ז.ח. און שבת, דעם 1 פעברואר

אָנהויב 9-30 אָווענד

2-טע פרעמיערע! גרעסטער שעזעווער!

פרייטאג פון אונטערוועלט

לעבענס בילד אין 3 אקטען מיט מוזיק.

פראָקאָג:	אין ניו-יאָרק ביים נאכט-לאמטערן
אקט: 1	אויבערוועלט און אונטערוועלט
אקט: 2	די חתונה ביים חזנים זונדעלע
אקט: 3	אין סינג - סינג תמיסה.

שבת 4 נאכמיטאג די שפאך-אויסגענומענע שלאגער-אפערעטע

דער קאבארעט-זינגער

אונגאַרוסליך צום לעצטען מאל!

פאָולערע פרייזען: באַלקאן 0.55 גר., פאַרטער 1.10 פון 1-טער רייה.

בילעטען-פאַרשעקליך אין דרוק. פון 10 באַטשאן און פרייטאג פון 5 אָווענד ביי דער קאסע פון זאל. אַכטונג: היינט, דאנערשטאג, צוליב גענערעל-פרובע ווערט נישט געשפילט.

צו דער בעקווענהמליכקייט פון די געהערטע קונדען!

האבען מיר געעפנט א פראנט - געוועלע

אויף נארוואוויטשא 19-23

זאָר טיבענט זיך א גרויסער אויסוואהל פון אלערליי

ווינער מעבל, געבויגען מעבל

הורט און דעטייל. א. ד. ג.

FABRYKA MEBLI GIĘTYCH

D. SZMULEWICZ i S-ka

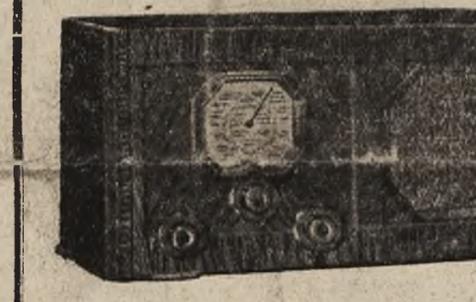
Częstochowa, Narutowicza 19-23.

אונזער טיילג לעוקאוויטש און פרוי ווי אויך פאמיליע סווערניק צום פערטסט פון זייער טייערען פאטער און שוויגער-פאטער

הרב חנוך העניך זצ"ל

דריקען מיר אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל

דוד יאקובאוויטש און פרוי פיינעל זעליג זאלצמאן און פרוי

ETERIT

Doskonały odbiornik o niskiej cenie i dogodnych warunkach.

Żądajcie bezpłatnych pokazów.

Salony demonstracyjne:

Optyk Medical Aleja 31

World-Radio Aleja 24, tel. 25-75

Z okazji zaręczyn kolegi naszego p. Adolfa Frydmana z p. Natalją Welgrynówną dużo szczęścia i pomyślności życzą

M. Herszlikowicz i Wł. Szpigelman

Z intencji zaślubin członka naszego **MONKA JAKUBOWICZA** z p. **FELĄ WOŹNICÓWNĄ** życzymy im wiele szczęścia na nowej drodze życia.

ZARZĄD R.K.S. „BŁYSKAWICA”

ווייסע וואד

עס האט זיך שוין אנגעהויבען דער פערקויף פון **זשירארדאווער, זשייבלערס, גראָהמאַניס ווייסוואַרען און אלעלי מאָנאָפּאַקטור - סחורות** פעסטע פרייזען. פאַר סוחרים אַ ספעציעלער ראַבאַט.

ליפא פינשטענבערג, נייער מאַרק 3.

די אלע, וועלכע האָבען אַנטייל גענומען אין דער לוייה פון אונזער הייסגעליבטען מאן און פאָטער

שלמה דוימאן

וועלכע איז פאָרגעקומען מאַנטאג, ד. 27 יאנואַר 1936 ג' שבט תרצ"ו, דריקען אויס דעם טיעפסטען דאַנק פרוי, קינדער און פאמיליע.

ביי דער געלעגענהייט דריקען מיר אויס אַ דאַנק די ה"ה דאָקטוירים: ליפּינסקי, פּרענקענבערג און פאַלק פאַר זייער אונערמידליכער בעמיהונג בעת אונזער פאָטערס קראַנקהייט.

Koch. Siostrze oraz Jej Dzieciom spowodu śmierci Ich Męża i Ojca

b. p. TOBJASZA LITTMANA

w Liège (Belgia)

składają wyrazy szczerzego współczucia

Lipszycowie, L. i H. Engel.

מיט גרויסער צער זענען מיר מודיע וועגען טויט פון אונזער אונפערגעסליכען מאן און פאָטער

יצחק לעווקאוויטש

וועלכער איז געשטאָרבען מיטוואָך פ' בא' ה' לחודש שבט תרצ"ו, דעם 29 סעפטעמבער 1936, אין עלטער פון 76 יאהר.

גלייכצייטיג דריקען מיר אויס אַ דאַנק די אלע, וועלכע האָבען אַנטייל גענומען אין דער לוייה פון אונזער טייערען נפטר, די אין טיעפסטען טרויער מערבליבענע

פּרוי, זיין, טעכטער, שווער, איידעם און אייניקלעך.

Wyrazy szczerzego współczucia koledze naszemu **Józefowi Littmanowi** spowodu śmierci **Jego OJCA**

składają: **L. Hirsberg z Żoną, A. Gąsiorowicz z Żoną, E. Lipszyc, M. Iszajewicz, A. Jakubowiczówna.**

אונזער פּערזאָנלעכע מיטגליד ה' אברהם גרוין צום טויט פון זיין

מוטער נ"ע

אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל.

די פּערזאָנלעכע פון מאַלער, גלעזער און קאַפּלאַזשעס-צערך.

אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס

די **ברידער לעווקאוויטש** צוליבען טויט פון זייער ליבענען פאָטער

יצחק

ב. באַטשאן און פרוי.

Rodzinie LITTMAN spowodu zgonu Ich Męża i Ojca

b. p. TOBJASZA

wyrazy szczerzego współczucia składają

Rodzina Jakubowicz.

די געברידער לעווקאוויטש און פאמיליע צום טויט פון זייער ליבענען פאָטער

יצחק

דריקט אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל

ישראל חיים ניימאן.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזערע שפען

ברידער לעווקאוויטש צוליבען טויט פון זייער ליבענען פאָטער

נ"ע יצחק

דאס פּערזאָנאַל פון דער פירמאַ ברידער לעווקאוויטש.

הילף פאר אונזערע אומגליקליכע ברידער אין טרוסקאלאס.

דער גורל האט געוואלט, אז אויף 70 יודישע פאמיליעס, וועלכע וואוינען אין דעם קליינעם שטעטל טרוסקאלאס, זאל זיך אויסגיטען דער ביטערער צאָרן פון די אַנטיסעמיטן.

שוין העכער 6 חדשים ווי די דאָר-טיגע יודען זענען ווי אין א תפיסה, זיי קאנען זיך נישט שריי בעוועגען, זיי קאנען נישט האנדלען אין די דער-פער און אפילו נישט אין שטעטל גופא, זיי האבען פערלירען דעם צווייג פון חיונה און איין גאט ווייסט ווי אזוי זיי לעבען.

ווען דער שרייבער פון די שורות האט גערעדט מיט די דאויגע יודען און זיי געפרעגט, פונדאנאן ווי ציהען חיונה, האבען זיי געענטפערט, אז דאס איז ביי זיי דאס קלענסטע, זיי טראכטען נישט איצט וועגען פרנסה, דער עיקר איז ביי זיי איצט, ווי אזוי מען ראטעוועט זיך דאס לעבען.

און פאקטיש איז דאס לעבען פון די טרוסקאלאסער יודען הפקר, ס'זעהט אויס ווי די אַנטיסעמיטען ווילען די טרוסקאלאסער יודען מאכען פאר'ן שוין לעזואל פון גאנצען פוילישען יודענטום, און לעצטענס האבען די צרות פון די דאָרטענע יודען דערגרייכט זייער העכסטע פונקט.

די טרוסקאלאסער יודען זענען אַרים, זייער איינציגע דאנה איז איצט נאָר, ווי אזוי זיך פון דאָרט ארויסצוקריגען, צו ענטלויפען וואוהין די אויגען ווע-לען זיי טראגען. מיר טאָרען אָבער דערצו נישט דערלאזען, ווייל דאס וואלט געהייסען, אז זיי טרעטען אָב פון פלאץ, און די אַנטיסעמיטען וואָל-טען טרוימפירט און וואלטען געפרובט זייער מזל אויך אנדערשוואו. בלייבען אָבער אין דעם צושטאנד, ווי איצט, מוז זיי קומען צו הילף, ווייל די טרוסקאלאסער יודען ליידען נישט דער-טאָר, וואס זיי זענען גוטע אָדער שלעכ-טע מענשען, זיי פייניגט מען נאָר דערפאר, ווייל זיי זענען יודען. דאָרף דעריבער זיין די אויפגאבע פון גאנצען יודישען קבוץ אין פוילען ווי צו קומען צו הילף עד יעבר הוּסם - ביז דער צאָרן וועט אָדורך.

ווען מיר האבען בעזוכט טרוסקאלאס, האט אַ שוידער אונז ארום געזען מען, ווערנדיג דאָ אויסגעבראָכענע שויערע און טייל אויסגעבראָכענע ראה-מען פון די ענטפער, דאס האט גע-מאכט אַן איינדרוק, ווי אויסגערינגעטע אויגען, וועלכע קוקען מיט אַ פער-שטארטען בליק אין חלל, די לאגע פון די יודען איז אזעלכע, אז זיי האבען

ווען מיר האבען בעזוכט טרוסקאלאס, האט אַ שוידער אונז ארום געזען מען, ווערנדיג דאָ אויסגעבראָכענע שויערע און טייל אויסגעבראָכענע ראה-מען פון די ענטפער, דאס האט גע-מאכט אַן איינדרוק, ווי אויסגערינגעטע אויגען, וועלכע קוקען מיט אַ פער-שטארטען בליק אין חלל, די לאגע פון די יודען איז אזעלכע, אז זיי האבען

אָכטונג, ושוּב!"

שבת, דעם 1 לויט וועט אין לאָקאַל פון פּראַיאַן סאַרקומען א פּאַרלעוונג פון פּאַפּ. דר. ג. שאַפּער א.ד.ט. "פּוילען אלס געאַנראַפּישע איינהייט". אָנפאַנג 6 אָווענד. די אָנוועזענהייט פון אלע מיט-גלידער איז דרינגליך.

ס'מזל וועט זיך קיינמאל נישט פערפיווערן

ווען זי וועסט קויפען א לאָס אין דער גליקליכער קאַלעקטור

J. WEKSLER

ALEJA 6. tel. 11-55.

וואו ס'זענען לעצטענס געפאלען פאלגענדע געווינסען:

40875	נומער	1.000.000	אויפ'ן
116491	"	20.000	"
69661	"	15.000	"
68620	"	15.000	"
116472	"	10.000	"
147357	"	10.000	"
148532	"	10.000	"

אויסערדעם איז בעת דער לעצטער 4-טער קלאָס פון דער 34-ער לאָטעריע אין איין טאג געווינען געווארען 2 גרעסערע געווינסען:

167420 זל. אויפ'ן נר.

10,000 זל. אויפ'ן נר. 165757

ווי אויך סיעל קלענערע געווינסען.

לאָסען צו דער 1 קלאָס 66 לאָטעריע

אוי שוין צו בעקומען אין אונזער קאַלעקטור.

קויף זאָמאַרט אַ לאָס! די צייט איז קורץ!

עס קענען נאך אויספעהלען לאָסען!

קאַפּיע פון א בריעף צו דער דירעקציע פון דער מלוכה-לאָטעריע.

Córka moja Krystyna gra w kolekturze Joachima Wekslera w Częstochowie dopiero po raz drugi.

Gdy w kolekturze Joachima Wekslera padła wygrana miljon złotych, córka moja wybrała sobie kolekturę Wekslera w Częstochowie.

Nie zawiodła się też, gdyż w pierwszej grze padły na dwie 1/4 losów, które grała, premje po zł. 2.500 — i to na numery 94904 i nr. 167420.

Mając poważną sumę wygraną, marzyła córka moja o całym losie i nabyła cały los nr. 165757 i 1/4 losu nr. 167420.

Ku nieopisanej radości zabręczała w dniu 16 bm. o godz. 5-ej po południu telefon od firmy Joachim Weksler, Częstochowa nr. 11-55 z nowiną, że w jednej godzinie wygrały oba losy i to nr. 165757 (cały los) zł. 10,000 i nr. 167420 (1/4 losu) wygraną zrienną zł. 30,000. —

Nr. 167420 wygrał w poprzedniej loterii premję zł. 2,500.

Uważam zatem, że firma Joachim Weksler, Częstochowa, ul. Panny Marji 6 jest naprawdę szczęśliwa.

W. JANKOWSKI.

א שווארצע קאווע אין יודישען גימנאזיום.

מאַרגען שבת-צו-נאַכט'ס קומט פאַר אין יודישען גימנאזיום א שווארצע קאווע, איינגעפירט דורך דעם עלטערן-קאָ-מיטעט און דער פּערוואַלטונג פון גימ-נאזיום, די אימפרעזע הייבט זיך אָן זייער 8 אין אָווענד מיט א קליינעם אָבער זעהר אינטערעסאַנטען טייל. עס ווערען פאַראַיסענזעהען א סך אַרי-גינעלע אַטראַקציעס.

ווי מיר ווערען געוואויר האט די אימפרעזע ארויסגערופען א גרויסע פּעראַנטערעסירונג אין אונזער שטאדט און וועט זיכער האבען א גרויסען ער-פּאָל, ווי געווענליך די אימפרעזעס פון יודישען גימנאזיום, וואס האבען זיך שוין ערוואָרבען א שם פון די בעסטער און אינטערעסאַנטסטער אין אונזער שטאדט.

היינט די פרעמיע פון „פרוי פון דער אונטערזעלע“.

די ערשטע פּיעסע „דער קאַבאַרעט זינגער“ האט בעוויזען דעם צושויער וואס פאַר א געבענשטע קינסטלער-פּאַרל עס זענען וויער א קאַניעווסקא און פּאַול ברייטמאַן. די פּיעסע האט געהאַלטען דעם צושויער אזוי געשפּאַנט, אז אפילו דער זעהר אינטעליגענטער עולם וואס האט זיך צוזאַמענגעקליבען אין קינא „לינא“ האבען דאסמאל נישט געזאָ-לעוועט די הענט און האבען צוזאַמען מיט די נאַלעריע-בעזוכער אזוי אפּלאַ-דירט, אז די קינסטלער זענען נישט אַראַבעלעזען געווארען פון דער ביהנע. „דער קאַבאַרעט-זינגער“ אין דער אויס-פיהרונג פון וויער א קאַניעווסקא, פּאַול ברייטמאַן און אַנסאַמבל, איז א גענו-גענדע אַטעסטיאָט, אז מיר האבען סאַר זיך ערשטקלאַסיגע אַרטיסטישע פּחז.

היינט, פרייטאג 9 אָווענד און מאָרגען שבת 10 אָווענד ווערט דורך די קינסט-לער אויפגעפיהרט א צווייטע פרעמיע-רע „די פרוי פון דער אונטערזעלע“ דאָ בעווייזען זיך די קינסטלער אין א גאַנץ אַנדערן זשאַנר. די פּיעסע איז סענסאַ-ציונעל, פּעריאָפּענד אין איהנאַלט, די האַנדלונג ציהט זיך פון דער גאַס ביוז'ן אמעריקאַנער סאַלאַן און ענדיגט זיך אין סינג-תּפּיסה.

עס ווערען געמאַכט ספּעציעלע נאך נישט געזעהענע דעקאָראַציעס. שבת 4 נאַכטיאג ווערט געמאַכט א סוירפּריז פאַר די ברייטע מאַסען, עס ווערט געשפּילט „דער קאַבאַרעט-זינגער“ צו פּרייזען צוטריטליך פאַר יעדען - באַלאַקן 0.55 גר., פאַרדער 1.10 זל. דעריבער נוצט אויס די געלעגענהייט און בעזוכט די פּאַרשטעלונג.

בילעטען אויף פרייטאג און שבת אין דרוק פון ה' באַטשאַן, פרייטאג פון 5 אָווענד אין קאַסע.

הויב - האט מען געהאט דעם איינ-דרוק, אז וואס אמאָל וועלען זיי אַלץ פּערקריכען אין אַ טיעפערע בלאַטע. עלוצים איז געשעהן א נס און פון דער סטאַראַסטא איז אָנגעקומען א בע-פעהל, אז אין משך פון 3 טאָג זאָל דער בודזשעט זיין פּערטרינג, אין געזע-פאל וועלען זיין קאַנסעקווענצען. און שטעלט אייך פאַר, אז אונזערע פּרנסים פון דער אָפּאָזיציע, וועלכע האָבען גע-זשעט-זינגען, וואס איז אַב די לעצטע פון דער איצטיגער קאַדענץ, אַלס אַני-טאַציע צו די פּרישע קהלה-וואהלען, האבען נעבן געמוזט רעזיגנירען און איינס צוויי בפקידת הפּריץ פּערענדיגען אין איין אָווענד דעם בודזשעט. דאָרף מען אויך ציליעב דעם זאָגען: על הנסים.

מען דערצעהלט, אז טראָץ דעם באַקאַט אויף דייטשע סחורות, פּערנע-מען זיך נאָך טשענסטאַקאָווער יודען מיט דעם דאָזיגען מַסַחַר, ווי דאס איז אין דער צעלדאָל-קאָדע-בראַנזשע. און אויב אַזעלכע יודען דערהערען נאך טראָץ דעם אַלעמען צו דער יודישער מאַחנע - מענען זיי אויך זאָגען: על הנסים, אויך דער שרייבער פון די שורות דאָרף בעטען אויף א נס, אז דער דאָ-זיגער פּעליעטאַן זאָל אָנקומען צו די לעזער, און אויב איהר וועט אַטאַקע לעזער די דאָזיגע שורות, וועל איך אויך מע-גען זאָגען: על הנסים...

סמאָל.

על הנסים...

קליינער פעליעטאַן.

סטייטש - וועט איהר זיך פּרעזע-צי איז היינט חנוכה אָדער פּורים, ווען מיר זאָגען על הנסים, דערמאנענדיג זיך אין די גרויסע נסים, וואס האבען אַמאָל געשעהן דעם פּאַלץ ישראל! זאָג איך אייך רבותי, אז לא - אין בין נישט מספים מיט דעם אַלעטע נוסח. פאַרוואס עפּים זאָל מען נאָר צוויי מאָל אין יאָהר - חנוכה און פורים זאָגען על הנסים: לויט מיינ-נונג מוז מען זאָגען על הנסים אַ גאַנץ יאָהר.

לא בכל יומא מת רחש ניסא - איז דא א מימרא אין דער גמרא, און אויך דאס איז נישט ריכטיג. היינטיגע צייט-טען, איבערהויפט לעצטענס, געשעהען טאַקע יעדען טאָג נסים, גענדרעט וואָלט, דאכט זיך, פון אונזער געביין שוין נישט געווען קיין זכר. ס'וואָלט דעריבער געווען א פּלאַן, אז אזוי ווי מיר זאָגען יעדען טאָג אינדערפריה די ברכה: „שלא עשני גוי“, ווען מיר דאַנקען פאַר דעם חסד, וואס מיר זענען געבוירען געוואָרען יודען, צוליבע וואס מיר דאַרפען זיך פּרעהען פאַר דער גרויסער טובה, וואס מען האט מיט אונז געטהון, אזוי דאָרף מען אויך מתקן זיין, אז יעדען טאָג זאָל מען גלייכצייטיג זאָגען על הנסים, ס'איז נישט מעגליך אין א פעליע-טאָן אויסצורעכענען אלע נסים, וואָס געשעהען מיט אונז טאָג-טעגליך, וועל

זיך א דאָרף טרוסקאלאס, וואו די סטרא-אחרא האט פערלייגט איהר נעץ, וועלען זיך די הויכע אדונים בעמיהען מיט דער הילף פון איינארד-נען דאָרט אַ פּאַליציי-פּאַסטערענעק, ענוליך א טוף מאכען צו דער אַנטיסע-מיטישער נעץ. די לעצטע צוויי וואָכען זענען דאָרט פּאַרגעקומען גאר וואַזנע געשעהעני-שען. מען שפּיעלט זיך נאָר מיט באַמ-בעס און פּראַפּאַנאַציעס. מאַנטאג איז אָנגעקומען נאָך טשענ-סטאַקאָו אַנאַלאָמירענדער בריעף, אז אין טרוסקאלאס איז גאר הימליך, און ס'זענען זיך צוגעקומען „מחנותים“ פון די אַרומיגע דערפער און מען פּראַ-וועט דאָרט אַ „חתונה“. יודען בעטען דעריבער לעפען השם, אז מיר זאָלען תפלה טהון פאַר זיי און זיי ראַטעווען. מיר האבען דעריבער בעשלאָסען זיך אַ כאַפּ אַראָב צו טהון אין שטעטל. מיר זענען שוין אפילו געקומען אַ בי-סעל צו שפּעט, די „מחנותים“ זענען זיך שוין געהאט צוליעב געוויסע טעמים פונדאנערעלפּאַקען, נאָר עס זע-נען נאָך געבליבען סמנים פון דער אָנבעשליכער „חתונה“, און אויב מיר זענען צוריקגעקומען אַהיים בשלום, דאָרף מען בעשטימט זאָגען: על הנסים. נישט לאַנג צוריק איז אַרויסגעגע-בען געוואָרען אַנאַמנעסטיש און טוי-זענדער פּאַכלייט, וועלכע האבען בע-קומען אויף אַ געוויסע צייט ארויב, האבען זיך געמוזט צוריק נעמען צו זייער פּאַך. ס'הילט דאס די בעפעלע-

ש. פינגענברין

מענרעלע *

(צו זיין הונדערט-יעהריגען געבורט-טאג)

מען וועט פרעגען: ווי האט אויסגעזעהן די יודישע ליטעראטור פאר מענדעלע? אינהאלטליכע תהו ובהוה. פוסטיקייט און ליידיגקייט, ווי פאר דער וועלט-געשאפטונג האט געהערשט איבערן תהום פון דעם העמאלטיגער יודישער וויקיליכקייט.

ענטישע און פארבארג, ווי א פלעק אין די הערליכע נאטור שילדערונגען פון א „פישע דער קרומער“ איז דאס דעמאלטיגע יודישע לעבען געווען. און וואס איז דען אין עצם ליטע-ראטור, אבער גישט א שריפטליכע קא-פיע פון לעבען.

עס האט געווימלט, ווי אין א מו-ראשניק פון די פארשידענע בעלי טאק-סעס, איז געקומען מענדעלע און האט די אייטערענע מפה אראבעריסען, נישט פארשוניט אפילו די נאהנטסטע (זיין אייגענעם שווער).

ליטעראטור איז דער שפיגל פון דער פאלקס-נשמה; ליטעראטור איז אויך א מורה דרך, א וועג-ווייזער, טראגט אין זיך ערציהערשפט. צו וואס פארא זאטאר געהערט מען-דעלעס שפאץ?

צו ביידען.

עס טראגט אין זיך דעם טרויעריגען שפיגל פון דער דעמאלטיגער יודישער וויקיליכקייט, און צוגלייך א איי-זענע ריט, וואס שטראפט און בע-שטראפט פון דעם ערציהער מענערלע. שמר מיט זיינע אונטערזייטישע פני-קערטאן-משיח האט גלמרי נישט אפ-געשפיגלט די יודישע וויקיליכקייט. זיינע הארען זענען גענומען פון דער פרעמד, און זענען אונטערהינגען ריבער האט איהם דאס פאלק אוי גיך פארנעמען. מענדעלע האט זיינע מעשיות גענומען פון פאלק; זיינע העל-דען-פון פאלק דעריבער לעבט ער נאך היינט צווישען פאלק.

נישט אמת, או מענדעלע איז גע-ווען דער ערשטער, וואס האט גענומען שרייבען אויף יודיש. גענוג צו זען: מאנען א אייניקל מאיר דיק, א יצחק יואל לינעוויץ, נור מענדעלע איז דער ערשטער, וואס האט געלעגט דעם פונ-דאמנט צו דער שטענדיגער יודישער לי-טעראטור; ער איז געווען דער יסוד פון קינסטלערשער ליטעראטור אויף יודיש.

(*) צוליבע טעכנישע סיבות איז דאס ארטיקל געדריקט געווארען מיט א פערשעסטיגונג.

ווער איז דער ערפינדער פון דער באהן?

פון ז. האבער.

אין דער לעצטער צייט האט זיך עס אפגעשפילט גערישט אין דער וועלט. אין כמעט אלע לענדער האט מען גע-מאכט גרויסע פייערליכקייטען צוליב דער ערשטער באהן וואס האט דארט אנגעהויבען אמאל צו פארהערן. אין יאהר 1825 האט מען שוין אין עסטרייך געקענט פארהערן מיט א באהן פון ליעזן ביז מודוויס. די דאזיגע ערשטע איי-ראפעאישע באהן האט מען געבויט צוליב דעם, מ'זאל קענען פיהרען זאלק אויס די זאלק-קוועלען צוים ליעזן קיין בודוויס (יעצט טשעכען), ווייל טשע-כען האט בכלל קיין זאלק נישט.

דערפאר האט מען זיך דערוואוסט אפ-איינשטעלען עפיוואד, וואס דער-מאנט די מעשה פון בלק מיט בלעם. עטליכע יאהר שפעטער האט ראטשילד געבעטען ביי דער עסטרייכישער רע-גירונג א קאנצעסיע פאר דער „נאָרד-באהן“, וואס פערבינדט ווען מיט נא-ליציע. די דאזיגע באהן האט ער כעחילה געוואלט בויען בלויז ביז בריין, ווייל צווישען ווען און בריין זענען געשטאנען גרויסע געשעפטליכע פערבינדונגען. ראטשילד'ס בעוון האט מען דעמאלט פארגעלעגט דעם עס-טרייכישען קייזער פערדינאנד. זיינע יועצים האבען איהם אבערזעטען צו געבען א יודען אונטע קאנצעסיע. אבער דער קייזער פערדינאנד האט זיי גע-ענטפערט: „גוט איהם, די קאנצעסיע,

בכדי ער זאל וואס גיכער פערלירען זיין געלד. אט פאָהרט איצט א פאָסט-וואגען פון ווען קיין בריין, איז ער שטענדיג לעדיג...“

אזוי ארום האט ראטשילד בעקומען די קאנצעסיע, בכדי ער זאל גיך ווע-רען א בעטלער און די קאנצעסיע האט איהם געבראכט כמעט דאס גרעס-טע רייכטום אין דער וועלט.

דערנאך האט מען אנגעהויבען בויען באהנען אין אלע לענדער. די דאזיגע באהנען זענען אומעטום געפיהרט גע-ווארען מיט דאמף-מאשינען, וועלכע ס'האט ערפינדען דער ענגלענדרער גע-ארג טעפענאָן. אזוי לערנט מען אין די שולען און אזוי שטעהט עס אומע-טום.

כמעט אין ערגיץ ווערט נישט דער-מאנט דער יעניגער, וואס האט באמת דער ערשטער ערפינדער אט זאָז דאָמף-מאָשין און וואס איז דער ערשטער גע-קומען אויפ'ן שכל צו פארהערן אויף שינעס (רעלסען). ווי מיר פארהערן נאך ער היום. דאס איז געווען דער רוסי-שער אינזשיניער גרישא טראוויטשקאו. ער שטאמט פון א קיין אוקרייניש טענדער און האט שטודירט טעכניק אין זעלעס, ווער ער איז געווען, ווייסט מען נישט.

אין דער געשיכטע פון ערפינדונגען און געשעהענישען איז בלויז פערציי-כענט, אז אין יאהר 1801 האט מען צו די פינעטע, וועלכע מ'שטעלט אויף ביי מלכים...

טויטע פראנצויזישע פערפומען און קאסמעיטשע ארטיקלען וועלען זיין צו זעהן אין נייע ארטען און מ'וועט ממש עפענען מיל און אויגען פאר חדושים... דערצו קומען נאך צו פער-שירענטע ארטיקלען פון דער פארי-זער מאָדע און פיעל פערשידענע אנ-דערע ארטיקלען, וועלכע מ'וועט דאָרט זעהן אין אזא פראכט, וואו נאָר פא-ריו קען...

אזוי ווי כמעט אלע לענדער גיבען הנחות אויף די באהנען, ביי די פאסט-וואגען וועלען זיך צוגיפוקומען טויזענ-דער און טויזענדער מענשען אַנצוקו-קען און איינצוקויפן אין פאריין.

אינמיטען דעם האָכענדיגען געטומעל פון פאריין, אינמיטען פון די גרויסע און קליינע געשעהענישען, וואס שפיל-לען זיך אָב אין דער דאזיגער רעזיגנ-טער שטאָרט פון דער וועלט, ווערט דא איצט אפגעטוישט אַ גאנצע שטאָרט, וואס זאל ארומנעמען דאס ווייטשאפט-ליכע לעבען פון גאנץ פראנקרייך און איהרע קאָלעגיאן.

די פראנצויזישע אינדוסטריע איז נאך יונג. זי נעמט נאך נישט איין דעם גרויסען פלעץ אין דער וועלט-שאפט-פאמיליע פון מיט פיעל אינ-דוסטריען פון גרויסע לענדער, קען זי זיך נאָך נישט מעסטען, אבער עס וועט נישט לאנג דויען און זי וועט אויסוואקסען צו איינער פון די גרעס-טע אינדוסטריען אין איראָפּא.

שוין היינט זעהט מען סגנים דער-פון און זיער פארווער יריד, וואס וועט אַבערהאלטען ווערען אויף א גרויסען אופן פונ'ם 1 מאי ביז'ן 2 יוני היינט.

אין פאריין קאכט זיך.

פון יעקב בערגער, פאריין.

טויטע פראנצויזישע פערפומען און קאסמעיטשע ארטיקלען וועלען זיין צו זעהן אין נייע ארטען און מ'וועט ממש עפענען מיל און אויגען פאר חדושים... דערצו קומען נאך צו פער-שירענטע ארטיקלען פון דער פארי-זער מאָדע און פיעל פערשידענע אנ-דערע ארטיקלען, וועלכע מ'וועט דאָרט זעהן אין אזא פראכט, וואו נאָר פא-ריו קען...

אזוי ווי כמעט אלע לענדער גיבען הנחות אויף די באהנען, ביי די פאסט-וואגען וועלען זיך צוגיפוקומען טויזענ-דער און טויזענדער מענשען אַנצוקו-קען און איינצוקויפן אין פאריין.

אין דער געשיכטע פון ערפינדונגען און געשעהענישען איז בלויז פערציי-כענט, אז אין יאהר 1801 האט מען צו די פינעטע, וועלכע מ'שטעלט אויף ביי מלכים...

וועלכע וואוינען אין זייערע אייגענע הייזער און שינדען די הויט פון זיי-ערע לאַקאטארען, וויל איך איצט שרייבען, נאָר פון א בעל-הבית, וועל-כער האט זייע אייגענע הייזער און איז צו דערזעלבער צייט אַ לאַקאטאָר אין א פרעמד הויז. אָט ווי אזא פער-שון איז פון איין זייט הויז-ווירט און שוין דער צווייטער זייט אַ לאַקאטאָר איז פראי צו דערזעהלען:

פערהאנען ביי אונטען אין שטאָרט א יוד, אַנצאלטער הויז-ווירט, געהאט האט ער צוויי הייזער. לעצטענס איז ער געבליבען ביי איין גרויס הויז, פון וועלכען ער אליין האט זיך אַרויסגע-צויגען און זיך גענומען א דירה אין אַ פרעמד הויז. מילא, וועגען זיין בעצ-הייג צו זיינע אייגענע לאַקאטארען, ווי אזוי ער פייניגט זיי - ווייסען קינדער אין די וועגען צו דערזעהלען, נאָר ווי אזוי דער זעלבער ווירט האָט געהאנדעלט אַלס לאַקאטאָר, זאל מען לאָזען דערזעהלען דעם ווירט, וועלכער האָט געהאט די זכיה צו האבען דעם שעהנעם בעל-הבית פאַר אַ לאַקאטאָר. קודם כל - דערזעהלען דער הויז-ווירט - האט דער בעל-הבית-לאַקא-טאָר זיך אריינגענומען אַ סוב-לאַקא-טאָר, וועלכער האָט איהם בעצאָהלט כמעט פאַר דער גאַנצער דירה. איז דאָך גוט - טויג עס ערשט נישט, ווייל דער שנייער בעל-הבית, וועלכער איז גלייכצייטיג אַ לאַקאטאָר, האט קיין דירה-געלד אינגאנצען נישט גע-וואלט בעצאָהלען. האָב איך איהם איי-געקלאָנגט און אַרויסגעקומען אויף איהם

וועגען פערהאנען מעהר שוחטים ווי היהנער, כ'מיינ מעהר גארנאם - פאַר-דאָן - חונים, ווי ברעטלעך, אזוי אַז אַ סך בלייבען מיט דער חכמה אין בויד, קאן איך אייך זאָגען אַ גוטע בשורה ווי אזוי איהר וועט קאנען אויסנוצען אייער גאָט געבענשטען טא-לאַנט און דערצו נאך בעקומען אָהן אַ שיעור שפ'ס.

אין ראַדאָמסקער שטיבעל, אַלעס 21, זענען נישט פערהאנען קיין בעלי-תפילות. גאָט ווייסט צוליבע וואס פארא סיבות ס'זענען פון דאָרט אַלע חונים ענטלאָפען, אזוי אז ס'איז נישטאָ ווער ס'זאל פערנעמען ס'ברעטייל. קומט א שבת, איז סכנות נפשות: - חיים, געה דאווענען - שרייט דער גבאי, וויל ער אָבער נישט חיים. - משה, געה דו דאווענען! און אויך משה וויל נישט. הקיצור, ס'געוויינט אַ לענגערע צייט און ס'איז נישטאָ ווער ס'זאל פערנעמען ס'ברעטייל.

הכלל, אזוי ווי די שטאָדט-שוהל זוכט אַ חזן, און נישט קוקענדיג דע-רויף, וואָס מיר האבען אייגענע שטאָד-טישע חונים, וויל מען דאָך קיין איי-גענעם קיין „היעשען“ נישט אנגאָזשי-רען - ווי זאגט דאס ר' דוד: זיי ווי-לען לען בעסער אַ פרעמד קאַלפּ, אייער אַ היימישען אָקס... דערפאַר אָבער דאס ראַדאָמסקער שטיבעל (אלעס 21) זוכט יאָ אַ היינען בעל-תפילה. דערי-בער חונים, בעלי-תפילות, איילט אייך צו און פערכאפט דאס פרישע ברע-טיל...

אויף דער שטראס וואס פיהרט קיין אָדעס געזעהען פארהערן א וואגען מיט 6 ביי 8 פערשוונען, וואס איז געפאָה-רען אליין און פון וועלכען ס'איז גע-גאנגען א רויך... די פויערים זענען ענטלאָפען פאַר דעם שר, וואס שפייט מיט פיער...“

דער דאָזיגער וואָגען איז אַנעפאָה-רען עטליכע קילאָמעטער און איז פלו-צים שטעהן געבליבען. טראוויטשקאו האט זיך גענומען נאכקוקען די סבה פון דעם פלוצים-דיגען שטעהן-בלייבען און די פאסאזשירען זענען דערווייל אריינגעגאנגען אין א קרעטשמע. דער-ווייל האט דאס וואָסער אין דער פא-שין געקאכט און געקאכט ביז די מע-טאלען זענען פון דער היץ צעשמאַל-צען געווארען און דער גאנצער ווא-גען איז פערברענט געווארען.

אין יאהר 1803, מעהר ווי צעהן יאהר פאַר שטעפענאָנען-קומט טרא-וויטשקאו מיט א פערבעסערטען לאַ-קאמיוטיוו קיין ניוזש-נאָוואַגראד אויפ'ן יריד, וואו ס'זענען פערבעטען געווארען פיעל אינזשיניערען זיך אַנצוקוקען זיין ערפינדונג. דער לאַקאמיוטיוו פאָהרט צוואנציג קילאָמעטער אין א שעה בעלי-עגלות בעוואָרפען איהם מיט שטיינער און וואס זיי האבען נור ביי דער האַנד. פלוצים פאָהרט דער ווא-גאָן אויף א קופע פון שטיינער און קעהרט זיך איבער. די עטליכע פער-שויען, וואס זענען מיטגעפארהערן זע-נען קוים ארויס מיט'ן לעבען.

פינף יאהר דויערט עס ביז טרא-וויטשקאו קומט אויפ'ן שכל צו לאָזען פארהערן דעם לאַקאמיוטיוו אויף שינעס (רעלסען). אין יאהר 1808 בעקומט ער די ערלויבניש דעם לאַקאמיוטיוו פאַר-צופיהרען אויף שינעס אין לייפציג אויפ'ן יריד. אויסערהאלב די שטאָדט בויט מען אויף א שטח פון פינף קי-לאַמעטער שינעס און מ'פערבעט אַנ-ערך פון פופציג אינזשיניערען פון עט-ליכע לענדער, זיי זאלען זיך דאס אַנ-קוקען. דער לאַקאמיוטיוו פאָהרט אַנ-ערך זעקס מאל אַהין און צוריק אויף די שינעס און טראוויטשקאו זעקלערט די פערזאמלעטע אינזשיניערען זיין ערפינדונג. דערווייל האט זיך אַ שיעב ארויסגעריסען און דער לאַקאמיוטיוו האט זיך איבערקעהרט.

טראוויטשקאו פערלירט דעם קאַפּ. שטעפענאָנען א יונגער ענגלישער אינ-זשיניער פערבעט איהם קיין ענגלאַנד, וואו זיין פאטער האט אַנ'אייזענפאַבריק דאָרט ארבייטען זיי אינאיינעם אויס נייע לאַקאמיוטיווען, וועלכע ווערען אין יאהר 1820 אומעטום בעקאנט אלץ שטעפענאָנישע ערפינדונג. טראווי-טשקאו ווערט נישט מעהר דערמאנט אפילו.

וועלכע וואוינען אין זייערע אייגענע הייזער און שינדען די הויט פון זיי-ערע לאַקאטארען, וויל איך איצט שרייבען, נאָר פון א בעל-הבית, וועל-כער האט זייע אייגענע הייזער און איז צו דערזעלבער צייט אַ לאַקאטאָר אין א פרעמד הויז. אָט ווי אזא פער-שון איז פון איין זייט הויז-ווירט און שוין דער צווייטער זייט אַ לאַקאטאָר איז פראי צו דערזעהלען:

פערהאנען ביי אונטען אין שטאָרט א יוד, אַנצאלטער הויז-ווירט, געהאט האט ער צוויי הייזער. לעצטענס איז ער געבליבען ביי איין גרויס הויז, פון וועלכען ער אליין האט זיך אַרויסגע-צויגען און זיך גענומען א דירה אין אַ פרעמד הויז. מילא, וועגען זיין בעצ-הייג צו זיינע אייגענע לאַקאטארען, ווי אזוי ער פייניגט זיי - ווייסען קינדער אין די וועגען צו דערזעהלען, נאָר ווי אזוי דער זעלבער ווירט האָט געהאנדעלט אַלס לאַקאטאָר, זאל מען לאָזען דערזעהלען דעם ווירט, וועלכער האָט געהאט די זכיה צו האבען דעם שעהנעם בעל-הבית פאַר אַ לאַקאטאָר. קודם כל - דערזעהלען דער הויז-ווירט - האט דער בעל-הבית-לאַקא-טאָר זיך אריינגענומען אַ סוב-לאַקא-טאָר, וועלכער האָט איהם בעצאָהלט כמעט פאַר דער גאַנצער דירה. איז דאָך גוט - טויג עס ערשט נישט, ווייל דער שנייער בעל-הבית, וועלכער איז גלייכצייטיג אַ לאַקאטאָר, האט קיין דירה-געלד אינגאנצען נישט גע-וואלט בעצאָהלען. האָב איך איהם איי-געקלאָנגט און אַרויסגעקומען אויף איהם

לריתן

פירמע וו. שפיעלמאן

עגזיסטירט פון יאהר 1887

טשענסטאכאוו, ו-טע אלעע 8 נא:

מאכט בעקאנט דער געזעהרער קליינטעלע, אז פון 1 לויט ה. י. ווערט דאס געשעפט איבערגעטרעגן אין א נייעם לאקאל ו-טע אלעע 14 נא:

איך עמפעהל זיך ווייטער דער ג. קונדשאפט מיט אכטונג ראמאן שפיעלמאן 1 אלעע 8.

ערקלערונג

טראץ אלע מיינע בעמיהונגען אדורכצוקומען מיט מיינ לאקאטאר יהושע הערצבערג, ווארשאווער נומער 3, אז עס זאל נישט קומען צו קיין עקסמיטיע אדורכשטעלענדיג איהם איינמאל דורך דער פערמיטלונג פון די אדורכצוקומען ד. מארקאוויטש און גייטלער די טומע פון איבער 1500 זל. נאך ער זאל זאהלען דאס לויפענדע דירה-געלד, האט ער נישט נאך נישט גע- זאהלט דאס פערזאנלעכע דירה-געלד נאר נאך שולדיג געבליבען פאר'ן פרי- שצן דירה-געלד עטליכע הונדערט אלטעס.

מיט א קורצע צייט צוריק האט א היגער מורה הוראה אהן מיינ וויסען זיך געוואנדען צו הערצבערג'ן, אז ער זאל זיך ארויסציהען און ער וועט בעקומען פון מיר 510 זל. און איך בין זאגאר גרייט געווען דערצו מסכים צו זיין, נאר ה' הערצבערג פערזאנלעך זיך נאך אראנאנטיש אזוי ווי איך וואלט איהם גאר שולדיג געווען געלד. און נישט ער וויל זאהלען און איך זיך נישט ארויסציהען.

לכן, ערקלער איך עפנטליך, אז איך וועל זיין געצווינגען אויסצופיה- רען די עקסמיטיע, וועלכע איז שוין פון לאנג אן געשטימט געווארען. יוסף קרויזע.

KOMUNIKAT.

Wytrawej pracy laboratoryjnej konstruktorów Zakładów World-Radio zawdzięczamy, iż nareszcie ukazał się w sprzedaży długo oczekiwany odbiornik Eterit dla szerokich sfer. E T E R I T kupia w sobie nowoczesną formę (kształt podłużny), wytworne wykonanie (orzecz kaukaski wysokości polityury) obok zalet technicznych odbiorników jakościowych dzisiejszej doby. Nadto zaletą wielkiej wagi jest bardzo niska cena przy spłacie ratalnej. Bezpłatne pokazy w Częstochowie w następujących punktach: OPTYK-MEDICAL i Biuro sprzedaży WORLD-RADIO Aleja 31 Aleja 24 tel. 2575.

די מיטוואך'דיגע זיצונג פון שטאדט-ראט.

מיטוואך איז פארגעקומען א זיצונג פון שטאדט-ראט, וועלכע איז געווען געוויינטלעך א רייה אקטועלע ענינים אויפ'ן געביעט פון דער שטאדט-רעזערווירטשעפט. פאר'ן צוטרעטען צום טאג-ארדנונג האט דער פאסירשער ראטמאן גאנצקע- ווייט אריינגעטרעטען אין נאמען פון זיין קלוב א דרינגענדען פארשלאג, וועלכער האט ענטהאלטען אנ'אפעל צו דער שטאדט פערזאנלעכע וועגען צו- נוימאלען די כחאט און אנווענדען אלע מיטלען אין דער הינויכט צו פערבריי- טערן די הילף פאר ארבייטסלעזע, צו- און פערזעכערן זיי די לעבענסמיטלע- פארציעס, פערזעכערן די ארבייטסלעזע א שטענדיגע מעדיצינישע הילף און אויסצוברייטען א פלאן פון די עפענט- ליכע ארבייטען אויפ'ן אקטועלען סעזאן.

דעם דאזיגען פארשלאג האט אויך אונטערגעשטיצט דער ראטמאן פון דער זעלבער פראקציע דאמבראווסקי. אלס תשובה אויפ'ן דאזיגען פארשלאג פון דער פ.א.ס. האט דער שטאדט-רע- זידענט ערקלערט, אז די שטאדט-פער- וואלטונג זארגט כסדר פאר'ן ביטערען גורל פון די ארבייטסלעזע און וועט אויך ווייטער טהון אלץ, וואס ליגט אין איהר מאכט, פדי צו לינדערן זייער שווערע לאגע. אין דער נאעהנטער צייט וועט אויך קומען קיין טשענסטאכאוו דער דירעקטאר פון וואיטעווארשען אר- בייטס-פאנד פיוואנסקי און מיט זיין אנטויל וועט פארקומען א קאנפערענץ.

דער מיטוואך'דיגער יריד אין קלאבוצק אדורך יוהיג. מיטוואך איז פארגעקומען אין קלאב- בוצק א יריד, צו וועלכען עס קומען זיך ווי געווענהליך צונויף פויגרים פון דער גאנצער אימגעגענד. צוליב די לעצטע אנטווידישע געשעהענישען אין טרוסקאלעס און קלאבוצק האבען זי קלאבוצקער יודען מורא געהאט פאר ארויסטרעטונגען, דערצו נאך ווען מיט א טאג פריהער האבען דארטיגע בע- קאנטע אנטווידישע פערשטארקט זייער העצע געגען יודען. א דעלעגאציע פון די דארטיגע יודען אין די פערזאנען פון: פרעזע פון דער קהלה ברוך שפערלינג, וואלף ווייס און מרדכי שפערלינג האבען זיך געוואנדען.

דער מיטוואך'דיגער יריד אין קלאבוצק אדורך יוהיג.

צום היגען קהלה פרעזע ה' יעקב רא- זעבערג, וועלכער האט אויפגעקראכט געמאכט דעם שטאדט-ראט אויף דער לאגע אין קלאבוצק און אלס רעזולטאט איז צום מארק-טאג ארויסגעפאהרען פון טשענסטאכאוו א גרעסערע צאהל פא- ליציי. א דאנק דעם איז אויסער עטליכע קליינע אינצירענשען דער יריד אדורך יוהיג. די כוליגאנעס, וואס האבען גורם געווען די דאזיגע אינצירענשען זענען דורך דער פאליציי ארעסטירט געווארען און אהערגעבראכט קיין טשענסטאכאוו. שפערלינג, מ. שפערלינג.

א שוידערליכער פארמאל אויף דער באהן-ראמפע.

א שרעקליכער פארמאל האט פאסירט מאנטאג ארום 5 א זייגער אָווענר אויף דער היגער באהן-ראמפע מיט'ן זעהן פון אייגענטימער פון א טראנספארט אונטער- נעהמונג, דעם 30-יעריגען יודען ווייס- פעלדער.

ה' ווייספעלדער איז דורך דער באהן- ליניע געגאנגען אין דער ריכטונג צום באהן-מאגאזין, פון וואנען זיינע פוהרען האבען געזאלט פונדערטיילען די קוהלען אין די פערזענלעכע סקלאדעס. אין א מאמענט, ווען ער האט זיך גע- טרעטן געבען א באהן-וואגאן איז אונ- טערגעפאהרען א צווייטער, וואס ווייס- פעלדער האט נישט בעמערקט און אוי- ארום זיך אריינגעקומען צווישען די וואגאנען און בריק ביים מאגאזין, וועל- כע האבען איהם צוגעקוועשט.

דער פארמאל איז מאמענטאל געווא- רען בעמערקט און ווייספעלדער איז מיט א צוקוועשטען ברוסט-קאסטען געווארען ארויסגעשלעפט פון צווישען די וואגאנען. די ארויסגערופענע גיכע- הילף פון דער אובעוועקטשאלניע, ווע- מענס ארצט דר. גוטמאן האט נאכ'ן צעטיילען די ערשטע רעטונג - איבער- געפיהרט דעם גוסט'דיגען ווייספעלדער אין שטאדטישען שפיטאל אריין, וואו ער איז, נישט קומענדיג צום פערזאנלע- זיין, נאך עטליכע מינוט געשטארבען. לויט דער ערקלערונג פון דאקטאר איז ווייספעלדער געשטארבען פון א הארץ-פארלאזש.

אין דער לויח, וועלכע איז פארגעק- מען געכעטען האלב 2 מיטאג האט א- טיילגענומען דער „זשוב" מיט'ן פאָהן. פאראויס איז געטרעגען געווארען א קראַנק, ביים ארון איז געגאנגען א- עהרען-וואַך פון מיטגלידער פון „זשוב", די פערזאנלעכע פון „זשוב" און א גרויסער צולם מלויים.

Poszukuje się zdolnych, inteligentnych akwizytorów.

איןטערעסאנטער באַקס-מעטען מכבי - פ.ק. (לאָדז).

זונטאג, דעם 2-טען פעברואַר 8 א זייגער אָווענר קימט פאר אין „מכבי" דאקאל אַניאַנטערעסאנטער באַקס-מעטען צווישען „מכבי" און דעם לאָדזער מיטטער „פ.ק.ס." האט לעצטענס אָבערהאלטען א גרויסען נצחון איבער'ן געוועזענען ווארשאווער מיטטער „מכבי" מיט'ן רעזולטאט 12 געגען 4, וואס איז א בעווייז, אז פ.ק.ס. געפינט זיך אין א זעהר גוטער פאָרם.

דער היגער „מכבי" נאכ'ן הויכען נצחון איבער דער סאנסוואַוער „נורדיה" מיט 11 געגען 3 געפונט זיך אבער אויך אין א זעהר גוטער פאָרם. די לייטונג האט לעצטענס אדורכגע- פיהרט מיט די רעפערענצעס און בע- סער גאנצע טאָגיגע לאַגען, וואו די מאנשאפט האט דורכגעפיהרט אינטער- סיווע טרענינגען. דער אויבערדערמאנטער מעטען האט ארויסגערופען ביי אונז אין שטאדט א גרויסע פערזאנלעכע סעסיען.

KINO „EDEN"

היינט - לעצטען מאָל די גרעסטע פאסירונג אין דער פילם- וועלט! - מיטטער-ווערק פון אַרטיסטים און אויסשטאַטונג! - שעקספיר'ס אונ- שטערבליכע ווערק!

SEN NOCY LETNIEJ

רעזשי: מאַקס ריינהאַרט. מוזיק: פּעליקס מענדעלזאהן-באַרטאָלדי. איינגאַנג גור צום אָנהויב פון דער פּאָר- שטעלונג: מיטוואך, ד. 29, דאנערשטאג, ד. 30 און פרייטאג, ד. 31 ד.ה. טעגליך נור 2 געשלעכטע פאַרשטעלונגען! די פּלעצער זענען נומערירט. דער פּילעט איז גילטיג נור אויפ'ן בעשטימטען סעאַס!

א בלינדער גורל, אָבער ער טרעפט וואו מען דארף.

ווי עס איז בעקאנט, איז דעם 21-טן יאָנאַר ד. י. אויפ'ן נומער 44,794 גע- פאלען אין דער קאַלעקטור פון ה' יו- זעף טאַשער אין טאַראָוואָ, קאַזשימ- יעזש-פּלאַץ נומער 1, (דער פּלאַץ דאַרף יעצט טראַגען אַ צונאַמען „גליקליכער") דאס הויפט-געוויינט פון דער 4-טער פון דער 34-טער מלוכה-לאַטעריע - אַ מיל- יאָן זלאָטעס, אַט זענען אַייניגע פּרטים, וואָס האבען אַ שייכות צו די נייע מיליאָנער'ן.

דער ה' סטאַניסלאָו וורובעל, אַ צעמערירטער כאָראָנזשי פון 78 פּיע- כאַטי פּולק שפּילט סטענדינג בשותפות מיט ויין חבר פּראַנציפּעק גאַביק, אַ אייגענטימער פון אַ סאַבאַק-קיאָסק, דעם גליקליכען נומער האט פאַר זיי אַרויס- געצויגען דער בלינדער מוזיקער ה' דעוואַרד אַסטראָווסקי, וועלכער וועט נאַטירליך אויך בעקומען זיין חלק פון געוויינט. ביידע שפּילער האבען בדעה זיך אויסצובויען היינער אין זייער גע- בורט-שטאָט טאַראָוואָ.

די טרוי פון מעכאַניק אין מאַשטי- צע, טרוי קאַלאָדזש איז די בעזערע פון דעם צווייטען פּערטייל. אין איהר קאַפּעל זענען פּערהאַן פּיעל אַרבייטס- לאָזע. די 200 טויזענד זל, וועלכע זי האט בעקומען פון דער גענעראַל-די- רעקציע פון דער מלוכה-לאַטעריע וועט איהר ערלויבען זיי העלפען און פער- זיכערען זייער עקזיסטענץ.

די טרוי פרייבורג איז א גימנאַזיע לעהרערין. א דאַנק דעם געוויינט וועט זי יעצט רהיג קוקען אין איהר צו- קונפט, אָבער קיין קאַנקרעטע פּלענער האט זי נאָך נישט.

די אייגענטימער'ס פון דעם לעצטען פּיערטעל זענען די ה'ה: וואַלדיסלאָו גינצמא, אַ שאַסער, און יאַקוב קאַ- טאַפאַ, אַ שאַפּער, -ביידע אַרבייטען אין מאַשטישע. זיי האבען בעקומען צו 100 טויזענד זל. יעדערער און זיי זענען אזוי איבערראַשט מיט זייער גליק, אז זיי קענען דערווייל זיך נישט אַרענטירען בּוֹנֵדע זייערע פּלענער.

די לעצטע צוויי מיליאָנער'ן הא- בען זיך דערוואַסט וועגען געוויינט דורך דער ראַדיאָ-טראַנסמיסיע, די איב- ריגע האט מיטגעטיילט די קאַלעקטור. אלע האבען דערווייל זייערע רעאַלי- זירטע געוויינטען איבערגעלאָזט אין „באַנק גאַספּאַדאַרטוואַ קראַיאָוועאַ". נאַטירליך האבען זיך אלע בעזאַרגט מיט לאַסען צו דער 1-טער קלאַס פון דער 35-טער לאַטעריע, וועמענס צי- הונג עס הויבט זיך אָן דעם 20-טען פעברואַר ה. י.

אונאויפהערליכע ענטוויקלונג פון פ.ק.א.

אויף דער יעהרליכער פּרעסע-קאָנ- פּערענץ פון פ.ק.א. האט פּרעזענט ה' גרובער אַרומגעפּרעגט די טעטיגקייט פון פ.ק.א. אין יאהר 1935. אין אלע אַרבייטס-געביעטען פון פ.ק.א. איז פּעסטיגעשטעלט געווארען א בעדייטענ- דער פּאַרטייט, וועלכער איז א בעווייז פון צוטרוי מצד די ברייטסטע שיכטען פון דער געזעלשאַפט צו דער דאָזיגער אינסטיטוציע. די טומע פון די וואַל- דען איז געוואַקסען ביז 679,3 מיליאָן זל, און די צאהל אָפּפּאַר-ביכלעך - ביז 1.900.000. דער שטאַק-אומזאַץ האט דערגרייכט די רעקאָרד-סומע פון 27,5 מיליאָרד זל. דער אָהן-מומונט-אומזאַץ איז געוואַקסען פון 63 פּראָצ. אין 1930 אויף 76,4 פּראָצ. אין 1935 גינסטיג שטעלט זיך אויך פאַר די פּער- זיכערונגס-טעטיגקייט (119 טויזענד טע- טיגע פּאַליטען) און די קרעדיט-טעטיג- קייט (דער פּאַרטיטעל פון ווערט-פּאַפּי- רען האט בעטרעפּען 670 מיליאָן זל.). א דאַנק דער זעהר פאַרויכטיגער און זאַרגספּליגער ווירטשאַפט האט די קאַסען-גרייטקייט (פּאַנאַטאָוויי קאַסעווע) דורשניטליך אויסגעמאַכט 27 פּראָצ. פון די פ.ק.א. אָנגעטרויעטע קאַפּיטאַל- לען, און די אימפּאַזאַנטע ווירטשאַפּ- טליכע אַרעוואַסען ווערען קלאַר אי- לוסטרירט דורך דעם בילאַנס-עוואַך פון 7.563,953 זל. גינסטיג ענטוויקעלט זיך אויך די טעטיגקייט פון דער פ.ק.א. באַנק אין א.א.וו. וואו עס איז געבען דער אבטיילונג אין תל-אביב געשענעט געוואָרען אַניאַטאָוויטור אין חיפה. ענטפּערנדיג אויף פּראַנען, האט ה' פּרעזענט גרובער געגעבען אויפּלערו- גען וועגען דער קאַנסאַלידאַציע פון מלוכה'שע הלוואות און אויך אינפּאַר- מירט וועגען דער ספּאַקעטירטער עפע- נונג פון פ.ק.א. אָ-אַבטיילונג פאַר טשעקען אומזאַץ אין לאָדז.

Potrzebni ekspedjentka, figurantka i ekspedjent do magazynu ubiorów W. Najman, Aleja № 13.

Kino „LUNA" גרענעך גאַרפּאַן אין דער נייעסטר קרעאַציע

Anna Karenina לויט'ן אונטערבליכען ווערק פון לעו טאָלסטאָי דער מעכטיגסטער פּילם אין גרעט אַ גאַר באַ'ס אַרטיסטישער קאַריערע! לעצטער סעאַסן 9:30 אָווענר.

פאַבריקס-לאַקאַלען גלייך צו פּערדינגען Zylberszac, Focha 7 (dawniej Zielona).

Przedstawicielstwa na Łódź poszukuje inżynier—kupiec. Oferty: „branża obojętna".

Szkoła tańców baletm. Kosteckiego ul. Waszyngtona № 6. Zapisy na kursy, lekcje pojedyncze (indywidualne) codziennie. Rewelacja tanczna: TANIEC „CONTINENTAL" אַכטונג: יעדען שפּט קומט פאַר טרעטישען לעקציע פּערזענלעכע נאָוועלעס. זען 8 פּאַנאָרם 1-קלאַסישע מוזיק קליידונג.

גר. קאַסט קראַגענס מיט 50 גר. קאַסט לאַנג - ווייטערנען שפּיעל-גלאַזן אַ העמד איך נעמען מיר אַן אַלעמאַשין און אַ פּאַרפּעלען לערנער ספּעציאַליטעט: 1) פאַרבען לעדערנע קורטקעס 2) דעשעירען (ארויסנעמען פּלעקען אָהן העסען). אַכטונג: פּלעקען ווערען אַרויסגענומען אויפ'ן אָרט FARBARNIA, i PRALNIA CHEMICZNA „KRYSZTAŁ" ul. Berka Joselewicza 2. Redaktor i wydawca: B. Sosian Druk. B. Sosian, Aleja 6